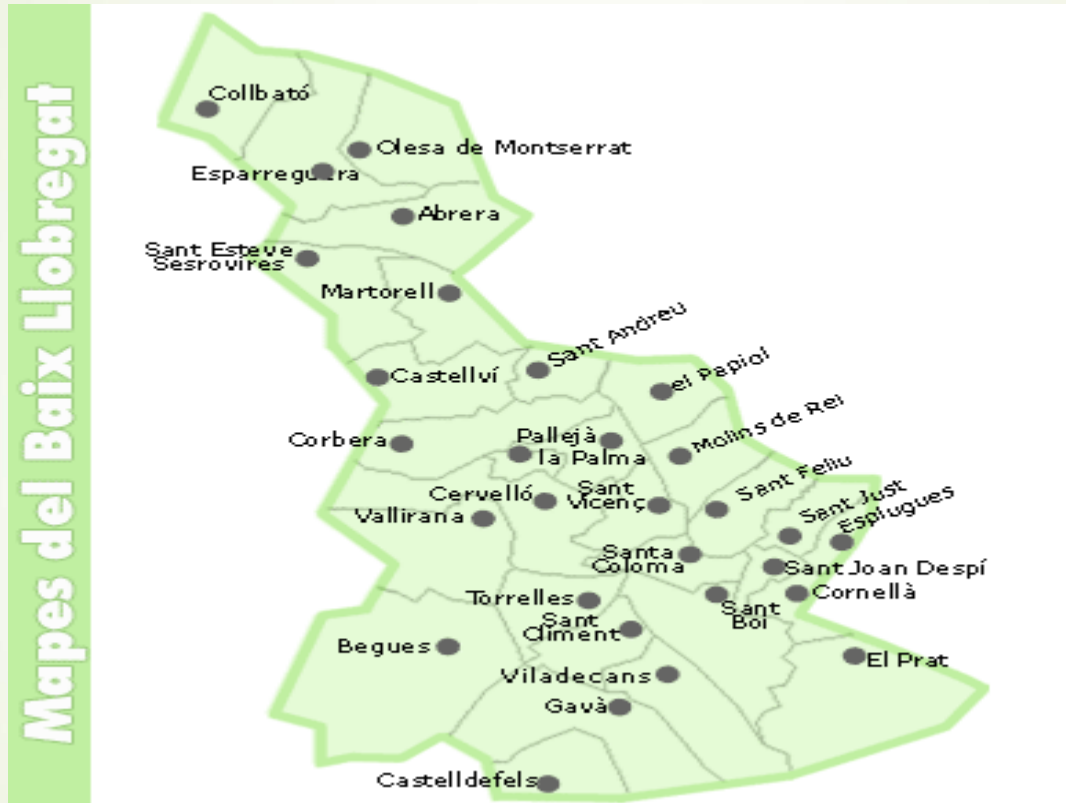

Diàleg social i concertació al Baix Llobregat: el motor d'una transformació.

1 Eduardo Rojo Torrecilla.

<http://www.eduardorojotorrecilla.es/>

Ponència 7.6.2016.

➔ I. DIÁLOGO SOCIAL Y CONCERTACIÓN EN EL ÁMBITO INTERNACIONAL.

La definición de diálogo social con que trabaja la OIT incluye dentro del mismo todo tipo de negociación, consulta o simple intercambio de informaciones entre representantes de gobiernos, empleadores y trabajadores sobre cuestiones de interés común relacionadas con la política económica y social.

- ▶ Puede cobrar la forma de un proceso tripartito donde el gobierno es parte oficial en dicho diálogo o consistir en relaciones de carácter bipartito entre trabajadores y empleadores, o bien, entre organizaciones de trabajadores y de empleadores, con o sin intervención indirecta del gobierno.
- ▶ La concertación puede ser oficiosa u oficial, siendo con frecuencia una combinación de ambos tipos. Puede tener lugar en los planos nacional, regional o de la empresa. También puede ser interprofesional, intersectorial o una combinación de tales formas.

- ▶ El principal objetivo del diálogo social propiamente dicho es el de promover el logro de un consenso y la participación democrática de los principales interlocutores presentes en el mundo del trabajo.
- ▶ Las estructuras del diálogo social así como los procesos que se han desarrollado con éxito han sido capaces de resolver importantes cuestiones de índole económica y social, han alentado el buen gobierno, el progreso y la paz sociales, la estabilidad e impulsado el desarrollo económico.

9. Conferencia anual OIT (2013).

- “El diálogo social constituye un medio para alcanzar el progreso económico y social. El proceso de diálogo social encarna en sí mismo el principio democrático fundamental según el cual las personas a quienes afectan las decisiones deberían participar en el proceso de adopción de decisiones”.
- “El diálogo social se basa en el respeto de la libertad sindical y de asociación y en el reconocimiento efectivo del derecho a la negociación colectiva”.

OIT subraya la importancia del diálogo social para abordar la compleja cuestión de la desigualdad social y lograr una distribución equitativa de los costes y beneficios derivados de la situación actual.

- Se plantea qué hacer para que el diálogo social sea más integrador, y para que los interlocutores sociales en todos los niveles representen mejor a las empresas y a los trabajadores vulnerables y no organizados.

➤ II DIÁLOGO SOCIAL Y CONCERTACIÓN EN EL ÁMBITO EUROPEO.

El diálogo social tripartito ha demostrado una y otra vez su eficacia en sostener el crecimiento económico inclusivo, en fortalecer la democracia y en contribuir a la estabilidad política.

- Todas las partes interesadas deberán desplegar todos los recursos, tanto financieros como institucionales, para que el diálogo social sea viable y para que recupere la función que le corresponde en los procesos de adopción de decisiones y de ejecución de políticas.
- (CIF. “El diálogo social después de la crisis: buenas prácticas en la UE-28”).

13 El diálogo social es un elemento fundamental del modelo social europeo, que fue plenamente reconocido en el Tratado a raíz de la reforma de Ámsterdam. De esta forma, los interlocutores sociales (representantes de las empresas y de los trabajadores) pueden contribuir activamente a la elaboración de la política social europea.

- “La Unión Europea considera el diálogo social uno de los pilares del modelo social europeo y un instrumento de cohesión social y estabilidad, como se confirmó con la entrada en vigor del Tratado de Lisboa. El nuevo artículo 152 del Tratado de Funcionamiento de la Unión Europea (TFUE) destaca el compromiso de la Unión en el fomento del papel de los interlocutores sociales europeos y en el respaldo al diálogo social, al igual que reconoce la autonomía de dichos interlocutores sociales. Además del diálogo social con la industria en general, el capítulo sectorial constituye una parte creciente de este instrumento de gobernanza europea”.

► **Social partners involvement in european economic governance.**
Declaration by the European social partners. 24.10.2013.

- Las patronales y los sindicatos europeos quieren participar en el gobierno económico de la UE y participar en los procesos de elaboración de las grandes líneas y decisiones, y formular en su caso las oportunas recomendaciones, estando de acuerdo con el Consejo en reforzar la dimensión social de la Unión Económica y Monetaria.
- Las partes recuperan el espíritu pactista y negociador de su acuerdo de 1991, antes de la firma del Tratado de Maastricht, y destacan que 22 años más tarde consideran que “ha llegado el momento de ver cómo pueden apoyar el desarrollo económico y el bienestar en el marco de un renovado gobierno económico de la UE”.

15 ▶ Las partes acuerdan que diez principios guiarán su actuación en el próximo futuro.

- ▶ “Los artículos 151-152 del TFUE estipulan, entre otros, el principio de que la UE debe facilitar el diálogo social, respetando la autonomía de los agentes sociales”, y “la decisión sobre cómo organizar la negociación salarial es competencia nacional”.
- ▶ “Las negociaciones se organizan en diferentes niveles o ámbitos en los estados de la UE, en sintonía con diferentes tradiciones de relaciones laborales. El art. 153.5 del TFUE referente a la política social establece que la cuestión salarial queda fuera del ámbito de las competencias de la UE, y ello debe ser tomado en consideración por las instituciones de la UE, los agentes sociales europeos y los gobiernos nacionales”.

Artículo 151 (antiguo artículo 136 TCE)

- ▶ La Unión y los Estados miembros, teniendo presentes derechos sociales fundamentales como los que se indican en la Carta Social Europea, firmada en Turín el 18 de octubre de 1961, y en la Carta comunitaria de los derechos sociales fundamentales de los trabajadores, de 1989, tendrán como objetivo el fomento del empleo, la mejora de las condiciones de vida y de trabajo, a fin de conseguir su equiparación por la vía del progreso, una protección social adecuada, el diálogo social, el desarrollo de los recursos humanos para conseguir un nivel de empleo elevado y duradero y la lucha contra las exclusiones.

➤ *Artículo 152*

- La Unión reconocerá y promoverá el papel de los interlocutores sociales en su ámbito, teniendo en cuenta la diversidad de los sistemas nacionales. Facilitará el diálogo entre ellos, dentro del respeto de su autonomía.
- La cumbre social tripartita para el crecimiento y el empleo contribuirá al diálogo social.

- *Artículo 154* (antiguo artículo 138 TCE)
- 1. La Comisión tendrá como cometido fomentar la consulta a los interlocutores sociales a nivel de la Unión y adoptar todas las disposiciones necesarias para facilitar su diálogo, velando por que ambas partes reciban un apoyo equilibrado.
- 2. A tal efecto, antes de presentar propuestas en el ámbito de la política social, la Comisión consultará a los interlocutores sociales sobre la posible orientación de una acción de la Unión

3.¹⁹ Si, tras dicha consulta, la Comisión estimase conveniente una acción de la Unión, consultará a los interlocutores sociales sobre el contenido de la propuesta contemplada. Los interlocutores sociales remitirán a la Comisión un dictamen o, en su caso, una recomendación.

- ▶ 4. Con ocasión de las consultas contempladas en los apartados 2 y 3, los interlocutores sociales podrán informar a la Comisión sobre su voluntad de iniciar el proceso previsto en el artículo 155. La duración de dicho proceso no podrá exceder de nueve meses, salvo si los interlocutores sociales afectados decidieran prolongarlo de común acuerdo con la Comisión.

- *Artículo 155* (antiguo artículo 139 TCE)
- 1. El diálogo entre interlocutores sociales en el ámbito de la Unión podrá conducir, si éstos lo desean, al establecimiento de relaciones convencionales, acuerdos incluidos.
- 2. La aplicación de los acuerdos celebrados a nivel de la Unión se realizará, ya sea según los procedimientos y prácticas propios de los interlocutores sociales y de los Estados miembros, ya sea, en los ámbitos sujetos al artículo 153, y a petición conjunta de las partes firmantes, sobre la base de una decisión del Consejo adoptada a propuesta de la Comisión. Se informará al Parlamento Europeo.
- El Consejo decidirá por unanimidad cuando el acuerdo en cuestión contenga una o más disposiciones relativas a alguno de los ámbitos para los que se requiera la unanimidad en virtud del apartado 2 del artículo 153.

➔ III. DIÀLEG SOCIAL I CONCERTACIÓ AL BAIX LLOBREGAT.

- ➔ **1. Acuerdo de CC OO y USO con SEFES. 18 de enero de 1978.**
- ➔ “Cuatro. Conveniencia de diálogo previo antes de la tramitación de expedientes de crisis. Si se concluyera en la necesidad de tramitar dicho expediente, ambas partes se esforzarán en evitar situaciones que puedan desembocar en el cierre total de los centros de trabajo”.
- ➔ “Séptimo c) Creación de comisiones centrales Sindicatos-Administración-Patronales para estudiar las necesidades, alcance y condiciones de los planes de reestructuración económica que pueden afectar a nuestra comarca”.

2. 23 importància del Consell Econòmic i Social del Baix Llobregat.

- Preàmbul del Reglament orgànic i de funcionament.
- La creació del Consell Econòmic i Social en el Consell Comarcal del Baix Llobregat va suposar la concreció de la filosofia de reconèixer, garantir i impulsar la participació col·lectiva en aquesta institució, recollint una aspiració present en el text de l'acord per a la Promoció Econòmica del Baix Llobregat, un compromís programàtic del conjunt de les forces polítiques.
- El Consell Econòmic i Social ha promogut la signatura del Pacte per a l'ocupació, l'activitat i la millora de la qualitat de vida al Baix Llobregat 1999-2003, i les seves successives renovacions i ampliacions als anys 2006 i 2009, com a marc de referència per orientar les actuacions, programes i iniciatives promogudes dins de l'àmbit del desenvolupament econòmic local, la promoció econòmica i l'ocupació.

- ▶ La funció bàsica del Consell Econòmic i Social és exercir les funcions d'òrgan de govern i/o polític de l'Acord de Concertació Territorial per al Desenvolupament Econòmic Local del Baix Llobregat (ACT Baix).
- ▶ El Consell Econòmic i Social, a més, continua exercint les seves funcions d'òrgan consultiu del Consell Comarcal per a l'estudi i el dictamen en matèria econòmica i social, amb caràcter informatiu.

➤ 3. Plan estratégico del Baix Llobregat. Fase III. Desarrollo y concertación.

25 Diciembre de 1997.

- Una vez alcanzados en las fases anteriores los criterios básicos para el crecimiento comarcal, el objetivo fundamental de esta tercera fase es la sostenibilidad de este crecimiento:
- **crecimiento sostenible desde el punto de vista económico**, a partir de la cooperación entre el sector público y el privado, teniendo en el punto de mira la mejora de la competitividad tanto del territorio en general como de las empresas en el marco de la economía global y de los recursos humanos integrados en el entorno europeo.
- **crecimiento sostenible desde el punto de vista ecológico**. Conscientes de los valores generales y de los específicos y peculiares que presenta la comarca en el ámbito medioambiental, el desarrollo productivo no ha de significar una contradicción o una oposición a la protección y mejora del entorno ambiental, sino un punto de equilibrio apto para garantizar la habitabilidad del espacio que heredarán las generaciones futuras.

Crecimiento sostenible desde el punto de vista social, utilizando el crecimiento para mejorar la cohesión social y para afrontar los peligros de fragmentación que pueden representar las bolsas de pobreza y marginación para el futuro de la comarca, ya experta en el desarrollo de avances para eliminar déficits y defectos estructurales acumulados a lo largo del periodo social conocido como “desarrollismo”. La integración social y la cohesión actúan también como líneas maestras en el desarrollo del Plan.

- ➔ Vid línea estratégica 3. Mejorar la formación y agilizar el mercado laboral. Apartado 3.3.4. Mejorar la concertación social en la comarca.

27 4. Pacte per l'ocupació, el desenvolupament econòmic i la cohesió social. 10 de febrer de 2006.

- El Pacte per a la cohesió social i l'ocupació del Baix Llobregat és el compromís que les entitats que conformen el Consell Econòmic i Social del Baix Llobregat han manifestat per fixar les prioritats de les polítiques d'ocupació locals a la comarca.
- Aquest Pacte per a la cohesió social i l'ocupació és la renovació d'una dilatada trajectòria del Consell Econòmic i Social en aquesta matèria, així anteriorment a aquest acord es van signar d'altres pactes similars.

Ponència 7.6.2016.

- “El nou text ve a renovar el Pacte que va estar vigent durant el període 1999-2003, i conserva el mateix esperit, basat en la necessitat d’actuar de manera consensuada i coordinada des de tots els àmbits implicats en la realitat socioeconòmica del territori per tal d’afrontar els principals reptes que en aquesta matèria existeixen en la comarca”.

- Mesures previstes:
- Millora d'infraestructures i de la mobilitat del territori.
- - Dinamització del teixit productiu i increment de la competitivitat basat en un model de responsabilitat social de les empreses.
- - Millora de l'ocupabilitat i la inserció laboral de les persones demandants de feina.
- - Millora de la qualitat de l'ocupació, la no-discriminació en l'accés i permanència en el mercat de treball i la garantia de la cohesió social.

31 RESOLUCIÓ DE LA COMISSIÓ EXECUTIVA DEL CONSELL ECONÒMIC I SOCIAL DEL BAIX LLOBREGAT EN RELACIÓ A LA CONJUNTURA ECONÒMICA I LABORAL ACTUAL (20.10.2008).

- **Primer.-** La Comissió Executiva del Consell Econòmic i Social del Baix Llobregat i el Consell Comarcal considerem que, de manera coordinada amb les administracions competents, cal afrontar la conjuntura actual com una oportunitat per treballar i crear les bases cap a un canvi de model productiu basat en sectors econòmics sòlids i en ocupació de qualitat i segura, amb una major presència del factor coneixement, potenciant la recerca, la innovació i la transferència de tecnologia, per desenvolupar activitats més competitives i productives, amb una major consistència davant de situacions econòmiques desfavorables.

- **Sisè.-** La Comissió Executiva del CES del Baix Llobregat vol manifestar i posar en valor els espais de concertació territorial, on les administracions públiques i els agents econòmics i socials defineixen de manera conjunta unes estratègies de territori per sumar esforços i aprofitar sinèrgies de cara al seu desenvolupament econòmic i social.
- En aquest sentit, realitza una aposta ferma per tots els espais de concertació, especialment el Pacte territorial per a l'ocupació del Baix Llobregat i el propi Consell Econòmic i Social per treballar de manera conjunta pel futur de la nostra comarca.

6. Protocol de constitució i adhesió a l'acord de concertació territorial per al desenvolupament econòmic local del Baix Llobregat.

- ▶ **Primer.-** A l'any 1999 els 30 ajuntaments de la comarca, el Consell Comarcal del Baix Llobregat, els sindicats de CCOO i UGT, i les associacions empresarials més representatives del territori van posar en marxa el Pacte Territorial per al desenvolupament econòmic i l'ocupació de la comarca del Baix Llobregat.
- ▶ L'objectiu principal d'aquest Pacte Territorial ha estat coordinar les actuacions que en matèria de promoció econòmica i ocupació han desenvolupat les entitats que en formaven part.
- ▶ Aquest Pacte Territorial ha estat una expressió més de la voluntat de concertació que sempre ha caracteritzat a la comarca del Baix Llobregat, i que ha tingut d'altres exponents anteriors com va ser la creació del Consell Econòmic i Social o els Serveis per a l'Ocupació del Baix Llobregat.

Tercer.- L'ACT Baix segueix els següents objectius:

- - Definir les orientacions estratègiques de comarca, i delimitar les prioritats en l'acció pública, mitjançant l'establiment concertat de programes anuals d'actuació on es fixin el tipus d'acció a realitzar.
- - Racionalitzar a la comarca les polítiques i mesures a realitzar mitjançant la utilització de criteris temàtics i territorial, per tal d'aconseguir que les accions que es portin a terme siguin complementàries i subsidiàries.

- ▶ - Articular les diferents polítiques a realitzar per part de les entitats que integren l'ACT Baix de forma integral i integrada, i que siguin enteses com part d'una acció de conjunt.
- ▶ - Fer un seguiment i avaluació continuada de les accions posades en marxa. Conèixer l'impacte de les accions realitzades, la seva qualitat i els seus resultats. Posar en valor l'acció pública per tal de millorar la seva eficiència i eficàcia.

7. RESOLUCIÓ DE LA COMISSIÓ EXECUTIVA DEL CONSELL ECONÒMIC I SOCIAL DEL BAIX LLOBREGAT EN RELACIÓ AL MODEL DE DESPLEGAMENT DE LES POLÍTIQUES ACTIVES D'OCUPACIÓ. 18.6.2012.

- **Primer.-** La Comissió Executiva del Consell Econòmic i Social (CES) del Baix Llobregat vol manifestar la necessitat de desenvolupar polítiques actives d'ocupació i de foment de l'ocupació d'acord a les necessitats actuals de la comarca i que siguin efectives per pal·liar els efectes negatius de la conjuntura econòmica i laboral actual sobre les persones i les empreses del territori.
- **Segon.-** La Comissió Executiva del Consell Econòmic i Social del Baix Llobregat vol reivindicar el paper actiu i central que les administracions públiques locals porten desenvolupant, des de fa més de dues dècades, en la prestació de polítiques actives d'ocupació i de desenvolupament econòmic local.

- ➔ **Quart.-** La Comissió Executiva del CES del Baix Llobregat vol posar en valor el nou Acord de Concertació Territorial per al desenvolupament econòmic local del Baix Llobregat (ACT-Baix), on el conjunt d'administracions locals, ajuntaments i consell comarcal, i els principals agents socials i econòmics, de manera concertada han fixat les estratègies del territori, i gràcies a la suma d'esforços, l'aprofitament de sinèrgies i l'optimització de recursos, es treballa de forma coordinada pel desenvolupament econòmic i social de la comarca.
- ➔ Aquest ACT-Baix, és la continuïtat de la tradició de concertació i cooperació existent a la comarca del Baix Llobregat.

- **8. Pacte per a la cohesió social i l'ocupació del Baix Llobregat 2012.**
- El Pacte per a la cohesió social i l'ocupació del Baix Llobregat 2012 és el compromís que les entitats que conformen el Consell Econòmic i Social del Baix Llobregat han manifestat per fixar les prioritats de les polítiques d'ocupació locals a la comarca.
- Aquest Pacte per a la cohesió social i l'ocupació és la renovació d'una dilatada trajectòria del Consell Econòmic i Social en aquesta matèria, així anteriorment a aquest acord es van signar d'altres pactes similars als anys 1999, 2006 i 2009.

- Els reptes que es contemplen dins d'aquest Pacte per a la cohesió social i l'ocupació s'han classificat en tres blocs:
- Reptes per a la millora de la qualitat de l'ocupació, el foment de la cohesió social i la lluita contra l'exclusió social
- Reptes per a la millora de la capacitació i l'ocupabilitat de les persones
- Reptes per a la dinamització i suport al teixit empresarial

40 REPTES PER A LA MILLORA DE LA QUALITAT DE L'OCUPACIÓ, EL FOMENT DE LA COHESIÓ SOCIAL I LA LLUITA CONTRA L'EXCLUSIÓ SOCIAL:

- ▶ Treballar per la concertació i coordinació institucional entre els diferents actors que a la comarca intervenen en l'àmbit de les polítiques d'ocupació i de promoció econòmica, fomentar la col·laboració pública-pública i la pública-privada per a la seva implementació al nostre territori.
- ▶ El disseny de les polítiques d'ocupació que executin les entitats locals de la comarca han de ser inclusives, garantir la igualtat d'oportunitats en el seu accés i no ser discriminatòries ni per raons de gènere, edat, procedència o creença religiosa.

41
▶ Les polítiques públiques d'ocupació han de promoure la qualitat en la nova ocupació que generin, tant pel que fa a les condicions d'estabilitat contractual com a les condicions salarials i de conciliació de la vida laboral i la personal.

- ▶ Promoure l'estabilitat de l'ocupació mitjançant el foment de la contractació indefinida. Potenciar campanyes d'informació i sensibilització que posi l'èmfasi en els aspectes negatius que té la utilització de manera incorrecte del contracte temporal. Així com per assegurar un bon ús i una utilització justificada de la contractació temporal i de la contractació a temps parcial.
- ▶ Establir un model de relacions laborals on la negociació col·lectiva no perdi el seu paper rellevant que ha de tenir. Fomentar la participació dels treballadors i treballadores mitjançant els seu òrgans de participació i sindicats majoritaris de referència més representatius a la comarca.

- **9. Pacte per a la industria al Baix Llobregat 17.4.2013.**
- El Baix Llobregat aporta el 10,8% del valor afegit brut de Catalunya, i en el cas del seu sector industrial representa el 14,2% de la productivitat que aquesta indústria genera en el conjunt del país.
- Per tant, fer una aposta ferma per la indústria de la comarca representa també, recolzar i potenciar un dels principals motors industrials de l'economia catalana.

43 Pacte per a la indústria al Baix Llobregat vol ser una manifestació de la concertació entre les administracions locals de la comarca, ajuntaments i consell comarcal, i els principals agents socials i econòmics, per tal de fixar els principals reptes que ha d'assumir la comarca per construir les bases sòlides d'aquest model econòmic basat en una indústria forta, que serveixi com a palanca de canvi per sortir de la crisi.

- Un model que es basi en un creixement de qualitat, tant econòmic com social, tant per a les empreses com per a les persones treballadores.

- ▶ **IV. Consideracions i reflexions finals.**
- ▶ Quin és l'impacte de la política econòmica i social adoptada pels òrgans de direcció de la Unió Europea sobre les condicions de vida i de treball dels ciutadans dels països del sud d'Europa?
- ▶ Com incideix el Tractat d'estabilitat financera, que estableix una rígida disciplina pressupostària en les polítiques econòmiques i socials de totes les Administracions Públiques?

45

► Què és avui la flexigüretat? Cal revisar la relació entre estabilitat en l'ocupació i la flexibilitat en l'organització del treball? Com protegir adequadament els treballadors, tant els que estan dins com aquells que romanen fora del mercat de treball, davant la rapidesa del canvi productiu?

► Sobre les reformes normatives laborals. Afebleixen la cohesió social pel menyspreu cap a les fórmules pactades de solució de les discrepàncies, és a dir els acords entre els agents socials? Tendeixen a tornar al Dret del Treball a un paper residual com el que tenia en els seus orígens, amb la important diferència que fa molts anys el Dret del Treball va ser enfortint-se i ara estaria debilitant-se ?

- ▶ Les noves realitats del món laboral i la composició canviant del món del treball: empleats, aturats, amb o sense prestacions; treballadors per compte d'altri, autònoms, funcionaris; joves, adults, tercera edat; espanyols o comunitaris i extracomunitaris; homes i dones; persones que treballen en l'economia regular o irregular, persones que treballen en el centre de treball i moltes altres que ho fan a distància, etc.
- ▶ Com s'enfronta el món sindical, i també les empreses, a aquesta realitat canviant del món del treball?

- ▶ ¿Cóm afecten les reformes laborals a Espanya a les competències autonòmiques en matèria laboral i d'ocupació? Quin impacte tenen en les Administracions locals.
- ▶ Quin diàleg i concertació han de posar en pràctica les administracions locals i els agents socials en el segle XXI? Quins han de ser els seus continguts?

Moltes gràcies per la seva atenció.

➔ Eduardo Rojo Torrecilla.

➔ eduardo.rojo@uab.cat